RAADSVOORSTEL

Zaaknummer: 0000970974
Onderwerp: Zienswijze Kadernota 2026 Zaffier
Datum raadsvergadering: 25 februari 2025

Portefeuillehouder: G.J. Rep
Programma: 6. Sociaal domein

Publiekssamenvatting

Jaarlijks zenden de verbonden partijen de kadernota van het volgende jaar naar de deelnemende gemeenten met het verzoek om een zienswijze, zo ook de gemeenschappelijke regeling Zaffier. In de kadernota staan de plannen voor 2026. Op verzoek van de deelnemende gemeenten heeft Zaffier drie scenario's om te bezuinigen meegestuurd met de kadernota. De gemeenteraad wordt naar een zienswijze gevraagd. Na verwerking van de zienswijzen en vaststelling van de kadernota maakt de gemeenschappelijke regeling Zaffier haar begroting voor 2026.

Voorgesteld besluit

De gemeenteraad besluit:

1. De volgende zienswijze af te geven ten aanzien van de Kadernota 2026 en de bezuinigingsscenario's van de gemeenschappelijke regeling Zaffier:
   a. Nog geen keuze te maken voor een bezuinigingsscenario maar wel een percentage van 5% als bezuinigingsdoel te stellen;
   b. Zaffier te verzoeken om aanvullende bezuinigingsvoorstellen uit te werken, waarbij ook gekeken wordt naar onderdelen van de bedrijfsvoering en de uitvoering van de diverse regelingen en taken.
   c. Zaffier te verzoeken de gevolgen en risico's voor inwoners, de (gemeentelijke) dienstverlening, financiën, de maatschappij en de uitvoerbaarheid voor zowel de ingediende bezuinigingsscenario's als de aanvullende bezuinigingsvoorstellen nader uit te werken.
   d. Zaffier te verzoeken de uitwerking volgens 1b en 1c te verwerken in de begroting Zaffier 2026.
2. Kenbaar te maken aan Zaffier dat met de behandeling van de Kadernota 2026 van de gemeente Dijk en Waard een integrale afweging wordt gemaakt ten aanzien van de gemeentefinanciën voor 2026 en verder. Dit kan effect hebben op de zienswijze op de begroting van Zaffier 2026 later dit jaar.
3. Deze zienswijze door het toesturen van het ondertekende raadsbesluit aan het dagelijks bestuur van Zaffier kenbaar te maken.

Inleiding

Zaffier is sinds 2022 een gemeenschappelijke regeling van zes gemeenten in de regio Alkmaar (Alkmaar, Bergen, Castricum, Dijk en Waard, Heiloo en Uitgeest). Zaffier biedt integrale dienstverlening aan inwoners van Dijk en Waard op het gebied van re-integratie en participatie, werk, inkomen, schuldhulpverlening en inburgering.
Het doel van Zaffier is om door efficiënte en effectieve uitvoering van wetten en minimabeleid de belangen van gemeenten te behartigen op het gebied van inburgering, arbeidsparticipatie, sociale werkvoorziening en beschut werk. Zaffier richt zich op het bevorderen van

arbeidsbekwaamheid, arbeidsintegratie en uitstroom naar reguliere banen. Daarnaast biedt Zaffier financiële inkomensondersteuning, schuldhulpverlening, armoedebestrijding en bevordert het maatschappelijke en sociale participatie. Zaffier werkt volgens vier actielijnen aan het behalen van deze doelstellingen, de ontwikkelingen per actielijn worden toegelicht in de kadernota 2026 (bijlage 1).

In 2018 is door de gemeenteraden besloten om gemeenschappelijke regelingen, waarvoor een openbaar lichaam is ingesteld, te verzoeken om vanaf 1 januari 2019 jaarlijks en uiterlijk 15 december de kadernota aan te bieden aan de gemeenten, waarbij de raden een zienswijze kunnen afgeven. In de kadernota 2026 wordt aangegeven wat de hoofdlijnen zijn op beleid en wat de financiële kaders zijn. Deze kunnen worden verwerkt in de begroting 2026.

Bezuinigingsscenario's
Specifiek dit jaar is zowel vanuit de regietafel Noord-Holland Noord als vanuit de regio Alkmaar aan de besturen van de gemeenschappelijke regelingen gevraagd om scenario's voor bezuinigingen op te nemen in de kadernota's. Deze oproepen zijn gedaan vanwege de korting op het gemeentefonds in 2026 en de financiële uitdagingen die daarmee gemoeid gaan voor gemeenten.

Zaffier heeft voldaan aan deze opdracht en heeft een 'reguliere' kadernota 2026 opgesteld met daarbij als bijlage een brief van het algemeen bestuur met daarin de gevraagde bezuinigingsscenario's van 3%, 5% en 7% op de meerjarenbegroting (bijlage 3).

In de toelichting op de scenario's geeft Zaffier aan dat van de totale begroting van 167 miljoen euro de uitkeringsgelden, loonkostensubsidie en specifieke uitkeringen (SPUK) zich niet lenen voor besparingen. Op de uitkeringsgelden en loonkostensubsidie wordt vanuit de visie en missie van Zaffier reeds maximaal ingezet op schadelastbeperking. Hier kan geen extra inzet op gedaan worden. Ook op de specifieke uitkeringen (SPUK) is niet te besparen daar lagere kosten direct leiden tot een lagere compensatie vanuit het Rijk.
Zaffier heeft voor de besparingsmogelijkheden gekeken naar alle beïnvloedbare geldstromen (€ 70 miljoen), niet alleen naar de uitvoeringskosten (€ 23 miljoen). Dit betekent dat de potentiële besparingen voldoende zouden moeten zijn om de kostenstijging door de indexering volgens de normen van de Financiële Uitgangspunten Gemeenschappelijke Regeling (FUGR) meer dan te compenseren (zie bijlage 5).

Zaffier heeft binnen haar dienstverlening onderzocht waar mogelijkheden voor besparingen liggen en wat hiervan het effect is op de inwoners. Er is onderscheid gemaakt in vier verschillende categorieën, zoals geadviseerd door de Regietafel:

1. Niet uit te voeren maatregelen met wettelijke of maatschappelijk irrationele impact;
2. Onwenselijke maatregelen met een politieke en maatschappelijke impact;
3. Niet per se wenselijke maatregelen, maar relatief beperkte maatschappelijk impact;
4. Efficiënter inzetten van capaciteit en budgetten.

Het algemeen bestuur heeft besloten drie scenario's aan de raden voor te leggen (zie bijlage 3), die opgebouwd zijn uit besparingsmogelijkheden op basis van de hierboven genoemde punten 3 en 4. Zaffier geeft aan daarbij meegewogen te hebben wat de impact is voor inwoners. De omvang van de besparingen is gebaseerd op de bijdrage van elke deelnemende gemeente aan Zaffier.

Beoogd effect

Het standpunt van Dijk en Waard ten aanzien van de kadernota 2026 van Zaffier kenbaar te maken en als gemeenteraad aan de voorkant te kunnen sturen op de financiële kaders en de hoofdlijnen van beleid.

Kader

Wet- en regelgeving:

- Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr);
- Participatiewet;
- Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (Bbz 2004);
- Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijke arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW);
- Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijke arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ);
- Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs);
- Wet inburgering 2021;
- Wet Sociale Werkvoorziening.

Regionaal kader:

- Financiële Uitgangspunten Gemeenschappelijke Regeling (FUGR);
- Gemeenschappelijke regeling Zaffier;
- Collegebericht ‘Brieven inzake scenario's voor bezuinigingen gemeenschappelijke regelingen’ (24 juli 2024) en bijbehorende bijlagen.
- Brief Regietafel: Indexatie kadernota voor de begroting 2026 van Regietafel Noord Holland Noord (1 oktober 2024) (bijlage 5)
- Eindrapport Bouwen aan SORA.

Lokaal kader:

- Integraal beleidskader sociaal domein 2023-2027, gemeente Dijk en Waard;
- Beleidskader Armoedebeleid Dijk en Waard 2024;
- Coalitieakkoord 2023-2026 ‘Thuis in Dijk en Waard. Sociaal en vooruitstrevend (december 2022)

Argumenten per beslispunt

1. <u>De volgende zienswijze af te geven ten aanzien van de Kadernota 2026 en de bezuinigingsscenario’s van de gemeenschappelijke regeling Zaffier:</u>
   a. <u>Nog geen keuze te maken voor een bezuinigingsscenario maar wel een percentage van 5% als bezuinigingsdoel te stellen;</u>
   b. <u>Zaffier te verzoeken om aanvullende bezuinigingsvoorstellen uit te werken, waarbij ook gekeken wordt naar onderdelen van de bedrijfsvoering en de uitvoering van de diverse regelingen en taken.</u>
   c. <u>Zaffier te verzoeken de gevolgen en risico's voor inwoners, de (gemeentelijke) dienstverlening, financiën, de maatschappij en de uitvoerbaarheid voor zowel de ingediende bezuinigingsscenario’s als de aanvullende bezuinigingsvoorstellen nader uit te werken.</u>
   d. <u>Zaffier te verzoeken de uitwerking volgens 1b en 1c te verwerken in de begroting Zaffier 2026.</u>

1. De gemeente heeft een tekort van circa 5% op de meerjarenraming.
In de begroting 2025 is zichtbaar dat de meerjarenraming een tekort laat zien van circa 5%. Op alle onderdelen van de begroting wordt gezocht naar besparingsmogelijkheden.

2. Het geeft tijd om de impact en de uitvoerbaarheid van de maatregelen en alternatieven uitgebreider te laten onderzoeken door Zaffier.
Voor Zaffier geldt dat de impact en de risico's van deze maatregelen beperkt zijn weergegeven in de brief met bezuinigingsscenario's. Met name waar het gaat om de sociale en maatschappelijke impact op inwoners die gebruik maken van de tegemoetkoming van de collectieve ziektekostenverzekering en de individuele inkomenstoeslag. Ook is niet aangegeven welke mogelijke maatregelen overwogen zijn en waarom deze niet gekozen zijn om op te nemen in de bezuinigingsscenario's. Er zijn bijvoorbeeld wel voorstellen gedaan die direct impact hebben op het inkomen van minima, maar geen voorstellen voor een besparing op de uitvoeringskosten.

Daarnaast vraagt het op sommige onderdelen nader onderzoek naar de uitvoerbaarheid. Dit leidt tot de behoefte tot het nader onderzoeken en uiteenzetten van de impact en de uitvoerbaarheid van de maatregelen en alternatieven, voordat er een integrale afweging gemaakt kan worden binnen de gemeenten, leidend tot een keuze voor een scenario.

Dit kan door bij de begroting 2026 van Zaffier een zienswijze mee te geven over de (aangevulde) bezuinigingsscenario's. Dit leidt tot een beter gedragen en doordacht besluit. Ook is het zo dat de gemeente als doel heeft gesteld om de bestaanszekerheid van inwoners met een laag inkomen te versterken en schulden te voorkomen. Dit is opgenomen in de pilot armoedebeleid, die begin 2025 geëvalueerd wordt, in het integraal beleidskader sociaal domein, het beleidskader armoedebeleid en in het coalitieakkoord. De drie geschetste scenario's vereisen een aanpassing van het armoedebeleid en hebben invloed op de bestaanszekerheid van inwoners. Daar moet een politieke keuze in gemaakt kunnen worden op basis van informatie over de impact en de uitvoerbaarheid van de maatregelen en alternatieven.

<u>2. Kenbaar te maken dat met de behandeling van de Kadernota 2026 van de gemeente Dijk en Waard een integrale afweging wordt gemaakt ten aanzien van de gemeentefinanciën voor 2026 en verder. Dit kan effect hebben op onze zienswijze op uw begroting voor 2026 later dit jaar.</u>

1. De integrale afweging wordt gemaakt als alle opties binnen de begroting van Dijk en Waard in kaart zijn gebracht:
Bij de totstandkoming van de kadernota van de gemeente Dijk en Waard worden alle financiële effecten integraal in samenhang gewogen en beoordeeld. Dit kan er toe leiden dat bij de begroting 2026 Zaffier een zienswijze gericht op de ombuigingen wordt afgegeven.

2. Het beoordelen van de scenario's van de verbonden partijen vergt afstemming tussen de deelnemende gemeenten:
Niet alleen binnen Dijk en Waard wordt een afweging gemaakt, maar ook bij de andere deelnemende gemeenten. Een gemeenschappelijke regeling is immers opgericht om gezamenlijk gemeentelijke taken uit te voeren. In de periode van het aanleveren van de kadernota van Zaffier 2026 en het daadwerkelijk verwerken op taakveldniveau in de begroting van Zaffier, wordt opnieuw beoordeeld of de aangeleverde scenario's het gewenste effect hebben en wordt ook de uitvoerbaarheid beoordeeld.

<u>3. Dit besluit door het toesturen van het ondertekende raadsbesluit aan het dagelijks bestuur van Zaffier kenbaar te maken.</u>

1. Met het ondertekende raadsbesluit wordt de zienswijze formeel kenbaar gemaakt aan het dagelijks bestuur van Zaffier.

Hiermee wordt voldaan aan de procedurele vereisten.

Kanttekeningen en risico's

- Het algemeen bestuur van Zaffier neemt in haar vergadering in februari een besluit over welk van de drie bezuinigingsscenario's Zaffier in haar begroting 2026 verwerkt. Indien Dijk en Waard geen zienswijze indient met het gewenste bezuinigingspercentage, terwijl de andere deelnemende gemeenten wel een keuze maken voor een scenario (3%, 5%, of 7%), dan bestaat het risico dat er in het algemeen bestuur een besluit wordt genomen, waar Dijk en Waard niet achter staat.
  Het uitstellen van een richtinggevende zienswijze tot bij de begroting in plaats van bij de kadernota kan leiden tot een beperktere invloed van de gemeenteraad op de initiële beleidsvorming en strategische keuzes die in de kadernota worden vastgelegd. Hierdoor kunnen beleidsprioriteiten en financiële beslissingen al grotendeels zijn bepaald voordat de gemeenteraad tot een richtinggevende zienswijze besluit, wat de flexibiliteit en effectiviteit van de besluitvorming vermindert. Echter, in dit geval weegt het integraal afwegen van de verschillende scenario's en bezuinigingsmogelijkheden in de gemeente zwaarder. Daarvoor is het van belang om meer informatie te hebben over de impact, risico's, uitvoerbaarheid en alternatieven.
- De zienswijze op de begroting 2026 van Zaffier loopt vooruit op de besluitvorming over de gemeentelijke kadernota. Dit vraagt om een proces waarin de raad eerder betrokken wordt bij de integrale afweging dan alleen op basis van de gemeentelijke kadernota nodig zou zijn. Dit wordt nog afgestemd met de griffie.

Alternatieven

Een alternatief is om geen zienswijze af te geven. Zaffier heeft bezuinigingsscenario's aangeleverd, maar dit levert te weinig inzicht op in de impact van deze scenario's op inwoners, gemeente en maatschappij. Daarnaast is niet inzichtelijk op basis van welke overwegingen Zaffier deze bezuinigingsopties heeft toegestuurd en alternatieve opties niet heeft opgenomen in de scenario's. Om een integrale afweging te kunnen maken vraagt de raad met deze zienswijze om nadere duiding en alternatieve opties.

Een ander alternatief is om in een zienswijze wel een specifiek percentage voor bezuinigingsscenario's mee te geven. Dit is niet wenselijk omdat er een integrale afweging gemaakt moet kunnen worden zodat verschillende opties en hun impact zorgvuldig afgewogen kunnen worden. Een integrale benadering stelt ons in staat om de effecten van bezuinigingen op diverse domeinen in samenhang te beoordelen. Dit zorgt ervoor dat de uiteindelijke beslissingen beter afgestemd zijn op de bredere beleidsdoelen en de behoeften van de gemeenschap, en voorkomt dat er disproportionele lasten op specifieke groepen worden gelegd.

Niets doen lijkt gezien het verwachte ravijnjaar 2026 voor gemeenten geen optie. De verwachting is dan ook dat bij de begroting een richtinggevende zienswijze gegeven wordt over de bezuinigingsscenario's van Zaffier.

Samenwerking en participatie

Los van de sessies met de leden van het algemeen bestuur van Zaffier en beperkte ambtelijke input, heeft er geen participatie of samenwerking plaatsgevonden. Wel zijn de lokale voorstellen zoveel als mogelijk regionaal op elkaar afgestemd.

Tijdens de regionale raadsinformatieavond van de Regio Alkmaar op 5 februari 2025 wordt de gemeenteraad in de gelegenheid gesteld in gesprek te gaan met de vertegenwoordigers van de

diverse gemeenschappelijke regelingen en onderling de zienswijzen af te stemmen met de raden in de Regio Alkmaar.

Financiën

De indexatie, gemiddeld circa 7,4%, zoals opgenomen in de kadernota van Zaffier is conform de FUGR. Voor Dijk en Waard betekent dit een verhoging van € 479.000 van de uitvoeringskosten. Ook voor de regelingen voor re-integratie, vroegsignalering en jongerenpunt Check-In wordt een verhoging conform de FUGR verwerkt. De verhoging hiervan is in totaal circa € 227.000. Daarnaast stijgt de bijdrage in het tekort van het WSW-bedrijf met € 30.000. Deze is afhankelijk van het saldo van baten en lasten en wordt dus niet met een indexatie verhoogd. De verhogingen van de bijdragen vanuit Dijk en Waard worden verwerkt in de kadernota 2026 van Dijk en Waard. De overige bijdragen zijn vraaggestuurd en open einde regelingen. Zodra hier meer duidelijkheid over is op basis van ramingen vanuit Zaffier worden deze meegenomen in de gemeentelijke P&C cyclus. Dat geldt ook voor de rijksbijdragen voor de BUIG en de loonkostensubsidie.

De drie gevraagde scenario's voor de bezuinigingsvoorstellen zijn uitgewerkt, maar in afwachting van verdere uitwerking en welk scenario gekozen gaat worden nog niet verwerkt in de gemeentelijke kadernota. In alle drie de scenario's wordt voorgesteld de financiering van Zaffier aan te passen om zo kosten te kunnen besparen maar ook aanpassingen van regelingen voor mensen met een laag inkomen. Er zijn nog geen voorstellen voor een besparing op de uitvoeringskosten.

Communicatie

Er vindt geen actieve communicatie plaats over dit voorstel.

Uitvoering

De zienswijze en dat er een integrale afweging gemaakt gaat worden, wordt kenbaar gemaakt aan het dagelijks bestuur van de GR Zaffier. Het dagelijks bestuur van Zaffier formuleert een bestuurlijke reactie op onze en de door andere gemeenten ingediende zienswijzen en legt deze voor aan het algemeen bestuur op 27 februari 2024. In deze vergadering wordt de kadernota definitief vastgesteld.

Bijlagen, onderdeel van het besluit

1. Concept Kadernota Zaffier 2026
2. Bijlage bij Kadernota Zaffier 2026: overzicht nieuwe wetgeving
3. Bijlage bij Kadernota Zaffier 2026: besparingsscenario's
4. Raadsbesluit Zienswijze Kadernota Zaffier 2026

Bijlagen ter informatie

5. Brief Regietafel: Indexatie kadernota voor de begroting 2026 (Regietafel Noord Holland Noord. 1 oktober 2024)